

дукції не є прямолінійною і кореляційну залежність треба досліджувати в інших формах, наприклад, в квадратичній, логарифмічній, показниковій тощо.

Література

1. Гмурман В.Е. Теория вероятностей и математическая статистика. – М.: Высш. шк., 1999. – 479 с.

2. Барковский В.В., Барковська Н.В., Лопатін О.К. Математика для економістів. Теорія імовірностей та математична статистика. – К.: Національна Академія Управління, 1999. – 447 с.

УДК 330.322

Аспі. І.П. Андрушків – Львівська КА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналізується чинне законодавство, яке регулює залучення іноземних інвестицій в Україну та діяльність іноземних інвесторів на території нашої держави.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, іноземні інвестиції, закон, інвестиційний клімат

Doctorate I.P. Andrushkiv – Commercial Academy of L'viv

Economic-legal bases of investment activity

Valid legislation that regulates the attraction of foreign investments into Ukraine and work of foreign investors at the territory of our state is analyzed.

Keywords: investments, foreign investments, investment climate, investments activity law

В умовах виходу економіки України з кризового стану надзвичайно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності, оскільки без цього неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектору, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави. Необхідною умовою вирішення цих завдань є залучення коштів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів в економіку України [4].

Термін "інвестиції" походить від англійського слова "invest" – поміщати, вкладати гроші, капітал [7]. В основі цього поняття лежать капіталовкладення, тобто вміщення, вкладення вільних коштів у підприємницьку або іншу діяльність з метою отримання певного економічного ефекту.

В Україні теоретичне пізнання цієї категорії знайшло своє відображення в Законі України [5] "Про інвестиційну діяльність від 18.09.91 р., де інвестиції визначаються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Це визначення в основному відповідає міжнародному підходу до уявлень про інвестиційну діяльність як процесу вкладання ресурсів (благ, майнових та інтелектуальних цінностей) з метою одержання прибутку в майбутньому [1].

Одним із різновидів інвестування Закон "Про інвестиційну діяльність" називає іноземне інвестування, тобто капіталовкладення, здійснювані іноземними суб'єктами господарювання на території України. Як зазначено в спеціальній літературі, ознакою надання інвестиції статусу іноземної, є її походження, тобто національність власника майна (цінностей) [10].

Згідно із статтею 1 Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91 р. іноземні інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Необхідно зазначити, що сьогодні є багато прикладів прямої зацікавленості іноземних інвесторів у реалізації конкретних інвестиційних проектів в Україні. Поряд з тим необхідно розуміти, що іноземні інвестиції у належних обсягах не будуть здійснюватися доти, поки вітчизняні капітали, що незаконно пішли за кордон, не повернуться в економіку України. Жоден іноземний інвестор не буде вкладати великі суми доти, поки не засвідчиться, що український підприємець вкладає кошти в національну економіку.

Створення сприятливого клімату для іноземного інвестора має практичний сенс, оскільки, по-перше, державних, колективних, приватних та інших внутрішніх інвестиційних ресурсів явно недостатньо, беручи до уваги кризовий стан економіки, оборотність значної частини коштів у сфері тіншової економіки, високу облікову ставку банківського кредиту, зубожіння маже 80 % населення країни [6] та інші негативні процеси; по-друге, за допомогою іноземних капітальних вкладень можна у більш короткі терміни добитися відновлення частини підприємств виробничого комплексу, що призведе до збільшення виробництва продукції всередині країни; може сприяти збільшенню зайнятості населення, а тому і зростанню його доходів, що потягне за собою стимулювання сукупного попиту як імпульсу подальшого зростання національного виробництва.

На сприятливий інвестиційний клімат та приплив іноземних інвестицій передусім впливає чинне законодавство, яке регулює залучення іноземних інвестицій в економіку України. Виходячи зі сказаного вище, метою даної роботи є аналіз чинного законодавства, яке регулює залучення іноземних інвестицій в Україну та діяльність іноземних інвесторів на території нашої держави.

Світовий досвід виходить з того, що правове регулювання іноземних інвестицій включає в себе два аспекти: національно-правовий (внутрішньодержавний) і міжнародно-правовий. Правовий статус іноземних інвестицій у приймаючих країнах характеризується великою різноманітністю, що визначається відмінностями у політиці приймаючих країн до іноземного капіталу. Правовий режим іноземної власності визначається, насамперед, внутрішнім законодавством приймаючих країн (гірничим законодавством, законодавством про розробку природних багатств, спеціальними інвестиційними кодексами) [8]. Адже вплив держави на розвиток інвестиційної діяльності у тій чи іншій державі може проявлятися як у рамках цілісної економічної політики, так і бути спрямованим на реалізацію певного інвестиційного проекту, супроводжуватись як обмеженням впливу капіталу з-за кордону, так і його стимулюванням.

Правове забезпечення інвестиційної політики в Україні було започатковано в 1991 році законом України "Про інвестиційну діяльність". Тоді було

проголошено про створення пільгових умов для інвесторів, які працюють у пріоритетних сферах (ст. 11), про державне регулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкової, кредитної, амортизаційної цінової політики, а також державної фінансової підтримки (ст. 12), застосування державного замовлення у сфері капітального будівництва (ст. 14), страховий захист інвестицій (ст. 19).

Державну політику у сфері іноземного інвестування у нашій державі визначає Закон України "Про режим іноземного інвестування", прийнятий Верховною Радою України у березні 1996 р., і підписаний Президентом України у квітні 1996 року. Закон визначає умови прийняття іноземного капіталу в Україну, не передбачає пільг для іноземних інвесторів щодо оподаткування прибутку, визначає частку іноземних інвестицій у спільних підприємствах, вводить експертне підтвердження прав інтелектуальної власності іноземних інвесторів, встановлює можливості здійснення спільної інвестиційної діяльності (спільного виробництва) без створення юридичної особи, знімає ввізне мито з майна, що ввозиться в Україну як внесок до статутного фонду підприємств за умови, що це майно не відчужувалося протягом трьох років [2].

Найцікавішою зміною у законодавчому полі, здійсненої протягом лютого 2001 року, вважається затвердження Кабінетом Міністрів (Розпорядження №53-р від 14.12.2002 р.) нового переліку офшорних зон [3]. Необхідно зазначити, що такий перелік укладається кожного року і застосовується, в першу чергу, для цілей оподаткування прибутку підприємств в частині збільшення валових витрат платника податку за рахунок оплати вартості товарів (робіт, послуг) на користь нерезидентів, які розташовані в офшорних зонах. Стаття 18 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" визначає, що такі витрати включаються до складу валових витрат у сумі, що становить 85 % оплаченої вартості цих товарів (робіт, послуг). А 1 січня 2002 р. набрав чинності прийнятий 20.12.2001 р. Верховною Радою Закон "Про внесення змін до деяких законів України з метою усунення випадків ухилення окремих підприємств, створених за участю іноземних інвесторів, від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)". Згідно з цим Законом суди не можуть виносити рішення про відшкодування податків на користь СП, адже до цього часу існувала позитивна судово-практика відстоювання інтересів інвесторів, які згідно з Законом "Про іноземні інвестиції" 1992 року мають право на пільговий режим оподаткування та гарантію незмінності законодавчих умов їхньої діяльності до середини 2002 року.

У першу чергу, цей закон спрямований на ліквідацію можливості СП подавати позови у суди, оскільки згідно з Законом рішення не може бути на їх користь. Зважаючи на те, що СП, які були створені за допомогою іноземних інвестицій, мають переважно національне "коріння", то такий закон створює ситуацію, коли на українському ринку ці підприємства почнуть діяти в однаковому з національним виробництвом правовому полі.

Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність" на території України впроваджуються такі правові режими для іноземних суб'єктів господарської діяльності, як:

- національний режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків не менший, ніж суб'єкти господарської діяльності України;
- режим найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків і зборів, якими користуються та/або буде користуватися іноземний суб'єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави, якій надано згаданий режим, за винятком випадків, коли зазначені мита, податки, збори та пільги по них встановлюються в рамках спеціального режиму, визначеного нижче;
- спеціальний режим, який застосовується до території спеціальних економічних зон, а також до території митних союзів, до яких входить Україна, і в разі встановлення будь-якого спеціального режиму згідно з міжнародними договорами за участю України.

Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також договорами України з іноземними державами. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, який включає застосування заходів дискримінаційного характеру, котрі б могли перешкодити управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови та порядок вивозу вкладених цінностей та результатів інвестицій.

Як показує досвід країн із розвинутою ринковою економікою, широкому залученню інвестицій необхідний відпрацьований і гнучкий механізм оподаткування. У світовій практиці система оподаткування є важливим і основним важелем регулювання інвестиційними процесами з боку держави, адже використовуючи механізм оподаткування, держава впливає на діяльність господарських систем, обсяги виробництва, розподілу і споживання. Гнучкість податкової системи дає змогу щороку встановлювати відповідні ставки податку і проводити регулюючу політику держави.

Із наведеного вище аналізу можна зробити висновок, що перешкодою на шляху припливу іноземного капіталу в Україну є нестабільність законодавства, недосконалість податкової системи та відсутність істотних державних гарантій.

Література

1. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
2. Барановський О.І., Турянська М.М. Залучення інвестицій: питання теорії і практики. – Донецьк, "Астро" ПП, 1999 р., 276 с. с 40.
3. Дацишин М. Економічний вісник. – К.: Інститут реформ. – лютий 2002. – С. 8.
4. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Алерта, 2003. – 338 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2003 – 378 с.
6. Мочерний С., Плотников О. Економічна безпека у контексті державного суверенітету України// Економіка України. – 1998, № 4. – С. 10.
7. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. – 24-е изд. – М., 1992. – С. 337.
8. Омельченко О.В. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні. – К.: 1995. – 105 с.
9. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.91 р.
10. Хозяйственное право: Учебн./ В.К. Мамутов, Г.Л. Проблемы развития внешне-экономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. – Донецк: Донеччина, 1999. – 540 с.